

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani ga'a prin scrisori francate, adreseate c'atra espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. n. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 4.

ANULU XXIII.

Sabiu in 12²⁴ Ianuariu. 1875.

(tru celelalte párti ale Transilvaniei et pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 3 fl. ióna pre o jumetate de anu 4 fl. v. n. Pentru prínc. si tíeri stóine pre anu 12 ¹/₂ annu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâ'a óra cu 7 cr. sírulu, pentru a dóua óra cu 5 ¹/₂ cr. si pentru a treia repetóre cu 3 ¹/₂ cr. v. n.)

Sabiu Il Ianuariu.

Intre diversele natiunalitati ale Ungariei se afla si natiunalitatea germana, carea e respandita in grupe, in diferite párti ale tiei, cu deosebire in cetáti, unde prin lucru si pastrare, fára multu sgomotu, si-au sciutu cástigá pusetiunea acelei clase, carea in tempulu presentu are rol'a cea mai insemnata in tóta Europ'a occidentale, — intielegemu cetatienimea (burgesi-mea.)

Cautádu inapoi asup'r'a diecenioru, in cari desvoltarea politica a Ungariei au luat unu sboru mai rapede, vedemu ca natiunalitatea acést'a a fostu cea mai nepretensiva, celu putieniu la aparintia. Ba vedemu unu numeru considerabilu de barbati, cari parte sub firm'a loru propria, parte sub firm'a straformata magiara, participara la evenimentele tiei, fára de a face baremu o alusiune la natiunalitatea loru. Ceea ce facura barbati singurateci, facea si populatiunea germana si din cetáti si dela tíera. „Nemtii“ si „svabii“ se pare ca s'au lepadatu cu totulu de originea loru si credea multa lume, ca acesti'a au sa devina cu tempulu cei mai mari magiari din tóta Ungari'a.

Numai sasii nostri din Transilvani'a si-au pastratu si se luptara pána astadi pentru o pusetiune natiunale politica deosebita.

Intr'aceea toti nemtii, afara de unii individi singurateci, si au conservatu natiunalitatea si au continuatu la ocuparea terenulu in ceea ce se tiene de industria, si comerciu si in ceea ce privese bunastarea materiale si intelectuale in tóte ramurile sociali.

Nemtii astadi, si lánge densii jidovii, carii inca representa dupa limba elementulu acést'a, suntu, déca nu exclusivu, dara in cea mai mare parte, domni situatiunei in numeróse cetáti a le Ungariei, pána si in capital'a Budapest'a, cá ómeni ai trebei si bunei stári materiali.

In pusetiunea acést'a favorabile, inarmati cu o pressa de mare influentia in launtru si in afara, redimati de cultur'a germana, acei ce erau pána la renegatiune indiferenti, au inceputu a se miscá, au inceputu a-si aduce la valóre elementulu loru cá atare in afacerile tiei.

Mai întâiu au inceputu diurnalistic'a cea din provincia a atitiá foculu emancipárei sele natiunale. Asiá avurámu ocaziune sa vedemu resunete din Transilvani'a, din Pojonu, din Sepusiu si din alte párti. Resunetele aceste au aflatu alte resunete in Germani'a. Unu numeru de articuli in diverse foi germane, brosiuri si opuri numeróse iau lucrulu a mana si descriu pre celelalte natiunalitati din Ungari'a, cá pre nisce demne de mórté, de sterpire, pre cându elementulu germanu este radicat in nuori si infatisiatu cá uniculu demnu de viétia. Unii, cari nu se putura stemperá si nu-si putura infrená entusiasmulu aunciara tiei si lumei, ca dupa caderea Alsasiei si Lotaringiei a devenitu superfluu innulu: „Die Wacht am Rhein“ (Sentinel'a la Renn), deci sa se intoneze innulu: „Die Wacht an der Donau“ (Sentinel'a la Dunare).

Este adevratu ca diurnalistic'a cea mai considerabile a germaniloru din Budapest'a e cu multu mai cu

mente decâtu sa se faca partasia de esaltatiunile germane ce aparu in anumite párti in si afara de tíera. Fenomenele aceste inse suntu presemne ca natiunalitatea acést'a are de cugetu a-si mai largi program'a; si asicurata de partea cea mai importanta castigului materialu, cauta acum a-si aduce la valóre influenti'a ei si in viétia politica a tiei.

Unu pasu insemnatu, seriosu si realizabile s'a facutu in capital'a Ungariei in dilele cele din urma. *Cetatienimea* din Budapest'a pasiesce cu pretensiunea, ca de aci inainte sa fia representata in dieta prin barbati din sinulu ei, cari sa reprezenteze interesele comerciului si a industriei, dara sa nu mai aléga ómeni din „matadorii ruginitului Tablobiroismu si a nemesismului.“

Pasulu acést'a e cu atátu mai de insemnate, cu cátu elu nu póte fi nici atacatu, nici respinsu de nimenea, pentru ca elu n'are nici cea mai mica coloratura de natiunalitate incátu sa vateme superbi'a cui-va. Dara déca cugetámu cine suntu cetatienii in partea cea mai mare, si déca cugetámu ca esemplulu acestu'i'a potu urmá si alte cetáti — si voru si urmá, atunci nu mai departe, dara diet'a viitória va contiené elemente, cari voru sci castigá alte favoru elementulu cetatienescu, cari voru pregatí calea pentru altele si asiá mai departe pána cându voru ajunge la tienta cei ce forméza cetatienimea in cea mai mare parte, fára de dreptu istoricu si fára de alte aparate de prin evulu mediu.

Cetatienimei voru urmá si cei dela tíera, pentru ca voru avé cuventu cá agricultorii cei mici inca sa-si apere interesele fatia cu proprietarii cei mari, si déca implinescu conditiunile ce le cere legislatiunea de o parte si cultur'a de alta parte, cine va puté refusá?

Elemente germane suntu si pána acum in diet'a tiei destule, dara, chiaru si acum moderate pána la renegatiune. Acestecándu voru veni in modulu aratatu succesivu totu mai multe, unde se va tredí Ungari'a?

In directiunea acést'a a impedecá pre vre-o natiunalitate aru fi pecatu. Desvolteze-se care cum póte, pentrucu pre terenulu desvoltárei e chiamata fia-care natiunalitate sa lucre cátu va puté de multu.

Prin cele de mai susu nu aretámu nici vr'o parere de reu, nici nu suspiciunámu pre nimenea, noi vremu numai sa aretámu unu procesu de desvoltare, care se va desvoltá asiá, déca celelalte natiunalitati ale Ungariei, dimpreuna cu magiarii voru siedé totu pre calulu politicele celei mari, facendu imperatie in aeru: cându magiare, cându slavice, cându mai scie Ddiu de care; si voimu sa atragemu atentiunea celoru respectivi se véda ca déca aru desvoltá tóte natiunalitati in intr'unu feliu activitatea loru pre tóte terenurile se-aru intalni mai tárdiu séu mai curendu tóte pre terenulu legislatiunei si precum aci, s'aru intalni tóte pre terenulu inaintárei si prosperárei patriei si alu fericirei comune a tuturor cetatieniloru, asiá incátu nimenea nu aru avé cuventu sa se plánge de suprematisarea altui'a.

Majestatea Sea Imperatulu si Regle va caletóri in primavér'a viitória la Dalmati'a. — Alte sciri anuncia ca in primavér'a séu vér'a viitória si

Transilvani'a va fi cercetata de préinaltulu Domnitoriu.

Dupa cum afla „Magy. Polit.“ legea electorale a croatoru nu se va sanctiuná. Fói'a citata afla lucrulu acést'a naturalu, pentru ca proiectulu de lege nu s'a adusu in dieta de cátra guvernulu, ci din partea unoru deputati si cu tóte aceste nu s'au asternutu mai întâiu corónei spre aprobare. Ce atinge cuprinsulu observa „M. Pol.“ ca scaunele de alegere suntu determinate fára nici o consideratiune cátra relatiunile geografice, scopurile administrative, stárilé culturale si comerciale; decisivu e numai, ca prevaléza elementulu natiunale. In § 7 se enuncia, ca cine n'are domiciliulu seu permanentu in Croati'a, nu se bucura nici de dreptulu activu nici pasivu. Dupa dispusetiunea acést'a nu potu fi alegatori de e. contele P. Pejacevici si alti magnati, precum si o considerabila parte din aristocratia cu posesiuni mari, si nu potu fi nici alesi de deputati. Acestu punctu eschide posesiunea de pamentu din diet'a Croatiei. Altu punctu marginesce participarea capitalulu in asemenea modu considerabilu. Banulu Croatie a calatoritu la Pest'a in afacerea acést'a. Deputatii croati voru sósi la dieta in Pest'a abiá la 28 l. c.

✕ Din Budapest'a se telegrafa ca regimulu a decisu a remané neconditiunatu pre lánge proiectele sele. In loculu lui *Muzslay* s'a alesu referentulu alu comisiunei financiale B. *Lipthai* si asiá desbaterea asup'r'a bugetulu se presupune, ca se va incepe in cas'a deputatiloru luni, séu celu multu marti.

✕ Conscieriunea alegatoriloru decurge in tóta tíer'a, ici pre colea s'a si terminatu. Acolo, unde s'au terminatu, dice *Közérdek* ca sirurile alegatoriloru suntu decimate prin conditiunile aspre ce le-au statoritu legea cea nóua electorale. Din comitatulu Borsiodu cadu 40 percente dintre alegatori si aiure póte si mai multi. Este fára indoiala unu semnu tristu acést'a — dice *Közérdek* — nu atátu pentru miciorarea numerulu alegatoriloru, ci pentrucu constata, cátu de multu se negliga la noi prim'a datorintia patriotica, solvirea contributiunei si in ce mesura mare este latita acést'a in tíera! Mai suntu si alte rele!

Procurorulu superioru de statu *Cosm'a* a indreptatu cátra procurorii de statu in caus'a usurei urmatoriulu emisu:

Cu ocaziunea caletoriei mele din urma mai multi procurori de statu mi-au raportatu ca ce pustiiri mari face usur'a in clasele de josu ale poporulu. Acestea au crescutu de atunci incóce intr'unu gradu, cátu procuratori'a reg. a statulu numai póte privi indiferenta.

D-ta, dle procuroru de statu, ai observatu reulu siguru cu atentiune si lu cunosci in fia care forma si aparentia. Nu incape indoiala, ca usvorulu pericululu ce provine din usura nu e de a se cautá in dispusetiunea art. de lege XXXI din 1868, ci afara de relatiunile generali economice nemedilocitu in nepriceperea si in abusulu acelei legi.

Ca se statorescu, desconsiderandu-se usur'a normale amintita in lege — de o suta pre anu — in obligatiuni interese nedeterminate, cari abiá se potu calculá, cu unu cuventu o usura normale falsa; ca documentele compuse in modulu indigitatu, cu tótu ca cuprindu conditiuni nederminate, se potu si intabulá, contr'a normelor pentru cártile funduarie, — acést'a nu se causéza prin lege. Cumca acésta procedere tientesce togm'a la ocólirea art. XXXI din 1868 si anume la §§. 1, 2, 3 si 4 si cumca aceste — si alte asemenea casuri — involva de regula indicarea insielaciunei, prin urmare a unei fapte penibile, — acést'a credu ca nu trebui sa v'o mai espicu mai de aprópe.

Prin cele mai de susu este hotarita tienst'a dlui procuroru de statu. De vreme ce prin articolulu de lege XXXI din 1868 s'a sistatu restringerea usurei, este fórté naturalu, ca o usura statorita in intiesulu normelor din articolulu citatu — fia acést'a cátu de mare — nu póte fi objectulu intrevinerei oficióse din partea dtale.

Vei avea sa intrevini si sa urgezi in modulu celu mai energicu pelep-sirea in acele casuri, in cari cumpe-ratoriulu esecuta pretensiunea sea insielandu pre debitoriu. Deocamdata insemnu, ca nesciinti'a de a cetí si scrie, exploatarea din necunóscerea unei limbe, si compunerea documentelor intr'unu modu neindatinatu, care ascunde cuprinsulu, suntu impregiurári, asup'r'a cároru vei fi cu deosebita atentiune. Urmarese cu atentiune purtarea advocatiloru cari intrevinu in afaceri scandalóse si nu intardiá a-i aretá camerei respective a advocatiloru, pentru cá sa se póta judecá, ca facut'a advocatulu ce-va ce contradice cu chiemarea, juramentulu si cu datorintiele advocatulu. Aceste indrumári compunu instructiunea ce o va suplini esperinti'a si energi'a d-tale. Despre casuri senguratece sa mi-se raporteze.

✕ Din *Bucuresci* a sositu scirea ca Domnitoriu a primitu demissiunea ministrulu de finantie *Mavroghezi*, carele a pasitu din cabinetu cá sa póta respunde fára de nici o reserva la cele cuprinse in epistol'a unui *Herz* cu privire la procesulu *Offenheim*, a cáru petratore decurge in Vien'a. — *Cantacuzenu* a trecut delu ministeriulu afaceriloru publice la finantie si in loculu densulu e denumitu *Teodoru Rosetti*.

✕ Afacerea dela *Podgoriti'a* a devenitu fórté seriósa. Conflictulu intre Turci'a si Muntenegru este dupa scirile mai nóue de unu caracteru amenintatoriu. Consululu germanu dela *Ragusa* a primitu insarcinare prin telegrafu a merge la Cetigne. Scupcin'a muntenegréna avea sa decida in 18 Ianuariu n. tienst'a guvernulu.

Suntu cáte-va dile, de cându unele diuarie din Austri'a, interpretandu o novela data de agent'i'a *Havas*, si alte diuarie cá „Independinti'a belgica“ dela 9 Ianuariu, se ocupa de eventualitatea unei resculari in Serbi'a, si de unu conflictu ce s'aru aridicá intre acésta tíera si Turci'a.

Nu e este nóue de a afirmá ori a desmintí acestu sgomotu. De-si nu avemu nici o datina spre a crede la adevverulu acestoru informatiuni, le la-

sămu celu putienu in starea lor ipotetica.

Ne este inse datu a dice câte-va cuvinte despre nisce apretieri ce facu aceste organe de publicitate asupr'a noastră.

Astfelu, unu diariu din Pest'a, redactatu in limb'a francesă. „Corespondance hongroise“ dela 9 Ianuariu, interpretandu acestu sgomotu, emite temerea, că nu cum-va si Romani'a sa se amestece in turburările seu conflictele cari s'aru ivi in Serbi'a; si ca, astfelu, esistandu dejă unu tractatu de aliantia ofensiva si defensiva intre Romani'a si Serbi'a, Turci'a s'aru află avendu deodata in fatia doi inimi. Atunci diariulu din Pest'a dandu-si aerulu de a cunoște intentiunile cabinetului vienesu, ne spune ca situatiunea s'aru agravá fôrte multu, si ca Austri'a aru fi silita sa intervina in ajutoriulu Turciei.

Déca amu tienutu cá sa vorbim de aceste temeri ipotetice si de aceste strategii martiale, a fostu numai spre a espune diariulu din Pest'a, si oricăruru alte diuarie ce l'aru putea crede, ca nu este bine cá, pre basea unoru combinatiuni fantastice, sa se desemne unu planu de actiune politica, ba si unu planu strategicu.

Romani'a, cá si Serbi'a, 'si are o esistencia propria si absolutu independenta un'a de alt'a. Nici un'a, nici alt'a nu pôte fi implicata, séu subordinata evenimentelor seu politice urmata in ceea-lalta tíera. Intre Serbi'a si Romani'a a esistatu, si voru esistá, sperámu, totu-déun'a, cele mai bune relatiuni de amicitia si vecinatate. Nu amu avutu nici unu interesu pâna acum cá sa incheiamu vre-unu tractatu, ofensivu séu defensivu, cu acésta tíera vecina. Acestu sgomotu este o pura inventiune, respandita inca de astavéra, cându amu avutu onórea a fi visitati de principele Milanu. Comunitatea de simpathii este singur'a noastră legatura cu Serbi'a. Ea este destula spre a ne mentiené cu acésta tíera in cele mai bune relatiuni.

Altfeliu, fia-care tíera 'si urméza drumulu seu spre a a se desvoltá in intru si a-si mentiené drepturile seu politice asiá cum le intielege si le practica.

Se canta inse a se face válva mare ca pôte Turci'a sa se ale deodata in fatia cu doi inimi.

Cátu despre noi, putemu asigurá pre toti strategistii si amatorii de

novele sgomotóse, ca in noi Turci'a nu trebuie sa védia nisce inimi. Noi, in raportu cu In. Pórta, nu facemu decâtu a mentiené respectarea drepturilor nostre. si exercitiulu suveranitatii nostre, asiá cum esista dupa vechile nostre capitulatiuni si dupa tractate. Cu acésta nu se atingu de locu legaturile nostre cu I. Pórta, intru cátu si I. Pórta nu va pretinde mai multe drepturi decâtu ii dau tractatele; cu acésta iérasu nu se atinge in nimic'a liniscea séu integritatea imperiului otomanu.

Romani'a are, din norocire, o positiune topografica asiá cum bine iéra nu reu sa póta face acestu imperiu. Prin minunatulu fluviu ce ne desparte de densulu, noi constituim o apearare, unu paravaanu, unu bulevardu pentru Turci'a; si nici odata nu putemu deveni o putere usurpatória séu amenintatória ofensiva. Nici chiaru cestiunea Orientului, intr'unu sensu riguros, nu ne privesee; cáci, dupa natur'a reala a lucrurilor, Orientulu incepe la malulu dreptu alu Dunarei; iéra noi suntemu pre malulu stângu, noi suntemu inceputulu Occidentulu.

Aceste lamuriri france si precise, credemu ca potu servi nuvelistiloru de diuarie spre a nu mai face confusiuni gratuite, si a inventá pericule acolo unde nu esista decâtu pace si legalitate. „Press'a“.

Cetim in „Le Nord“ dela 7 Decembre :

„O telegrama din Constantinopole ne-a aratatu ieri, ca raportulu comisiunei de ancheta asupr'a evenimentelor din Podgoriti'a a sositu in acésta capitala, si conchidea la mai multe condamnári cu pedépsa de mórte. Pre de alta parte, gasim in diuariele din Vien'a scrisori din Belgradu, prin cari se asigura ca comisarii muntenegreni plecaseru din Scutari, inainte de a se fini lucrările comisiunei, protestandu contr'a relei vointie a autoritatiloru turcesci si contr'a otaririloru luate, de a se impedecá prin sicane de tóte felurile, descoperirea culpabililoru si pedepsirea loru. Cárei'a din aceste dóue versiuni contradictorii trebuie a se dá credintia? Déca cea de a dóu'a va fi esacta, aru trebui sa conchidemu din tr'ens'a ca lucrarea comisiunei de ancheta nu s'a seversitu decâtu intr'unu modu fôrte imperfectu, ca satisfactiunea data Muntenegrului pentru crimele dela Podgoriti'a va fi de-

indoiti, cáci dupa dreptu trebuie sa-i socotim unu la siepte. Cea mai buna recolta amu avut'o la 1867, de atunci încóce, cea mai mare parte din arendasi a seracitu, si statulu din etinatatea arendiloru fabuloze urcate atunci, are astadi pagube enorme.

In fine, padurile mai au inca si frumós'a misiune, de a imbogati séu ingrasia pamentulu, facendulu mai bunu, celu putienu pentru cátu-va tempu, de a produce si alte plante agricole. Acésta proprietate face serviciuri mari in Austri'a, mai cu séma in padurile din apropierea Vienei, unde locurile neroditoare séu sterpe, se cultiva câte 40 de ani cu pinus austriacu, unu arbore care are proprietatea de a imbogati pamentulu intr'unu gradu insemnatoriu. Dupa aceea, padurile, de spini se taie din radecina si in loculu lor se cultiva alte plante agricole, in cursu de mai multi ani. Dara mai pre urma, acele locuri incepundu iérasu sa nu mai rodéscu, atunci ele sa prefacu din nou in paduri spini, si asiá se urméza neincetatu, cultivandu-se pre unulu si acél'a-si locu, cându pini, cându alte plante agricole.

Prin urmare, natur'a cá o adevérata mama, a asediatu padurile cu cea mai mare intiepciune; pentru a distribuí plóia preste totu anulu in párti egale, iéra pre de alta a o suge si a retiené o mare parte in sinulu seu, si cu chipulu acésta, de a servi

risoria si nu va linisce cátsu de putienu iritatiunea locuitoriloru Muntenegrului, ca in consecuintia liniscea acestoru tieri va remanea in starea cea mai precaria.

Din fericire, anchet'a pare a fi fostu facuta intr'unu modu mai completu si mai sinceru decâtu amu putea supune dupa scrisorile din Belgradu la care facuramu alusiune. Fára indoiéla, informatiunile cuprinse in aceste corespondentie se raportá la o data relativu departata. Amu mentienatu noi insine dificultatile ce intempnase la inceputu comisarii muntenegreni. Dara, in urm'a reclamatiuniloru stauritorie presentatei puteriloru mari, se pare ca guvernulu tarcescu a transmisu agentiloru sei in Albani'a instructiuni nóue prin care le recomanda proceduri mai corecte si o mai mare ingrigire de interesele statului. Ce e mai multu, unu incidentu intemplatu acum cátu-va tempu la fruntari'a Muntenegrului, a demonstratu autoritatiloru otomane ca trebuie a fini cátu mai curendu cu anchet'a si de a dá o grabnica satisfacere princípaturu. Impacienti de mersulu incetu alu instructiuni si de vedit'a rea vointia cu care se procedá in acésta impregiurare, unu óre-care numeru de muntenegreni aru fi trasu asupr'a mai multor'a din fortaretiile turcesci stabilite dealungulu frontierei; s'a stabilitu apoi de chiaru autoritatile otomane ca guvernulu din Cetigne nu erá intru nimic'a amestecat in acésta afacere, si ca principele Nicolae nu incetase de a desfasurá tóta energi'a cea mai laudabile, spre a oprí ferbera supusiloru sei; dara erá evidentu ca chiaru principele n'aru mai fi avutu putere a potoli acésta ferbere pentru mai multi tempi, mai alesu déca Pórt'a aru fi iritat'o din nou, si e incontestabilu ca tocmai acésta a facutu cându a transmisu, dupa cum se pare ca a avutu unu minutu urita intentiune, nóue trupe in garnisónele marginasie cu frontier'a; Muntenegrenii n'aru fi lipsitu de a vedé in acésta mesura o provocatiune, si incurcaturi grave erau de temutu. Ceea ce trebuia a se face pentru prevenirea unoru nóue incidente de acela'si felu, erá de a se grabi cu activitate anchet'a dela Scutari, alu cárei mersu incetu nejustificabilu condusesse pre muntenegreni la acésta manifestare, regretabila negresitu, a nemultiamirei loru.

cá medilocu preservativu in contr'a inundatiuniloru, cari se producu in urm'a unei topiri generale de zapada ori a unei ploii torentiale, si cari aducu pagube enorme agriculturii. De aci se vede, ca creatorulu a avutu sublim'a intentiune de a restabili ecuilibrulu intre venitu si consumati'a apei intocmindu padurile cá sa serve de balantia, spre a nu suferi animalele si vegetalele.

Padurile suntu privite, cá mediloculu celu mai bunu pentru purificarea aerului, mai cu séma de acidu carbonicu, produsu prin combustia si respiratia. Cáci intr'unu locu liberu, cu pamentu greu si impermeabilu, ap'a n'are cum sa se strezure in sinulu solului, ci ea stagnéza formandu bálti cu miasme puturóse (palude) si facendu aerulu vatematoriu pentru omu, care se inbolnavesce de friguri cu umflatur'a splinei, si chiaru de mai multe ori cu hydropisie.

Pentru aceea frigiditate suntu atât'a de dese, si putemu dice ból'a predominanta a tierii, dupa statistic'a medicala. Acésta stagnatiune a apei nu are locu in paduri, unde ap'a strabate prin porositatele pamentului, in lungimea radacinelor, pâna la o adencime fôrte mare iéra prisosulu apei se consuma cu cea mai mare facilitate.

d. „Tr. Carp.“

Credemu inca a scí ca in acestu sensu s'au esprimatu reprezentantii puteriloru fatia cu marele veziru, si telegram'a sositá ieri in Constantinopole ne face sa supunemu ca intiepletele loru recomandatiuni au gasitu o buna primire pre lângu Husein-Avni-pasi'a.

Mai remane inca a se pune in executare conclusiunile anchetei. Pentru acésta sanctiunea Sultanului e necesaria. Mantienerea liniscei la frontier'a turco-muntenegrena e subordinata pedepsirei esemplarie a individelor recunoscute culpabile de odiósele masakruri dela Podgoriti'a, si insasi Turci'a e prea multu interesata la conservarea pácei in aceste párti pentru cá Abdul-Aziz sa póta siovaí in confirmarea otaririi comisiei. Multu tempu Pórt'a a potutu sperá sa traga profitu din complicatiunile eventuale in acésta parte a imperiului otomanu, spre a face sa prevaleze vechile seu pretensiuni ale Muntenegrului, pretensiuni cari dealtmintrea nu suntu intemeiate nici pre dreptu nici pre faptu; se scie in adevéru, ca acésta tíera mica nu se afla cátsu de putienu in conditiunile unui statu vasalu, de-si guvernulu turcescu persista a-lu considerá astfelu. Totusi se pare, ca cu ocaziunea comunicatiuniloru schimbate relativu la afacerea dela Podgoriti'a, ministri Sultanului s'au pututu convinge ca modulu de a vedea nu e impartasitu de puterile Europei; Turci'a are dara totu interesulu de a evitá complicatiuni si conflicte de natura a dá pre fatia izolarea sea complecta in ceea ce priveste modulu de privire a situatiunei Muntenegrului fatia cu imperiulu otomanu, si acésta e unu motivu mai multu pentru a sperá ca-si va indepliní tóte conditiunile voite spre a repará cátu i stá prin putere crim'a dela Podgoriti'a. Acestu evenimentu va avea inse si o parte buna: elu a datu ocaziune puteriloru europene cá sa incerce fericit'a influentia a comunitatíei loru de actiune in afacerile Orientului, si amu insistatu fôrte adesea asupr'a utilitatíei acéstei intielegeri, astfelu ca ne putemu felicitá de acésta confirmare data de fapte tesei nostre.

Diet'a Ungariei.

Budapest'a in 16 Ianuariu 1875. In siedinti'a de adi a camerei deputatiloru anuncie presedintele intre alte

Trecerea Vinerii dreptu disculu sórelui.

Planet'a Vinerea, in tempuri ordinare, este greu de vedutu; s'aru aprecia destulu de reu paralax'a sea déca aru trebui sa se determine cându circuléza pre ceriu. Dara mesur'a cástiga multu mai multa precisiune cându planet'a se proiectéza cá unu punctu negru pre disculu solaru.

Observatorii asiediati spre polulu Nordu vedu punctulu negru proiectându-se pre disculu stralucitoriu la drépt'a, in tempu de cei ce observá la ceea-lalta extremitate a diametrului terestru, la polulu Sudu, 'lu vediu aperiandu la stâng'a, absolutu intocmai cum, observându o luminare asiediata pre o mésa, dupa cum suntemu la o extremitate séu ceea-lalta a mesei, amu vedea lumina proiectându-se pre paratele din facia la drépt'a séu la stâng'a. Observatorii, cunoscându bine indepartarea loru pre globulu nostru, si notându in acelasi tempu exactu indepartarea positiuniloru succesive a planetei pre disculu solaru, au tóte elementele necesarie spre a deduce printr'unu calculu simplu, distanti'a Vinerii dela pamentu.

Se intielege acum pentru ce observatorii au trebuit sa se imprascie in grupe cátu se póte de departate in amendoua emisferele; trebuia se marésca distanti'a loru mutuala spre a cresce printr'acésta unghiurile sub

FOISIÓRA.

Padurile, cá medilocu de imbunatatire a agriculturii.

(Fine)

Iéta ce dice mai la vale totu acésta statistica a Moldovei, care a capetatu nenumerate laude in strainatate, unde ea a fostu publicata :

„Acea ce trebuie pamentului Moldovei, suntu ploile in lun'a lui Aprilie si Maiu, pentru a asigurá vegetati'a câmpiloru si incoltirea semintielor, o plóia séu dóue in lun'a lui Iunie si Iulie, apoi tempu frumosu pentru secerisii si araturi de tótna, zapada in lun'a lui Novembre, pentru a acoperi sematurile si a le scuti de o inriurire vatematória a inghieturiloru, in fine o temperatura de iérna, care sa nu fia mai putienu dela 20° pâna la 22°, cáci mai slaba ea aru atacá pometurile; iéra fára zapada, unu frigu fia chiaru cátu de micu, aru stricá prelungindu-se, granele de tótna. Anii nemanosi, séu din vre-o seceta prea mare, séu din vre-o topiae de zapada prea tempurie, se calculéza obicinuítu in anele agricole, cáte unulu la trei.“

Dara déca punemu in comparatie, acele cifre din anele agricole de acum 20 de ani, vedemu cu mirare ca in tempulu de fatia, anii neroditori s'au inmultitu mai multu decâtu

petitiuni rogarea comitatului Cosiognei si a cetătiei Leutchau pentru colonizarea maghiarilor bucovineni in pământul Ungariei, care impreuna cu celelalte petitiuni se transpunu la comisiunea petitiunaria.

Se da espression de condolentia la protocolu pentru mórtea celui mai betranu membru alu casei reprezentative, Gabrielu *Elek*, care a reposatu la 15 c. in etate de 76 ani.

Presedintele anuncie, ca deputatul *Csiphés* fiindu morbosu de spirit este dusu in casa nebunilor din Sabinu, de unde a sositu la presidiulu unu atestu dela mediculu, care constată ca numitul deputatu intr'adeveru este smintitu de fire si de aceea i se dá la propunerea presidentului concediu pre tempu nedeterminatu.

Se substernu inca unele petitiuni private si dupa acést'a interpeléza

Al. *Trifunác* pre ministrulu de instructiune publica, ca ce motivu l'a indemnatu sa propuna Majestătiei Sele inchiderea gimnasiilor din Turocz-Szt.-Martonu si din Znyo-Várallja?

Interpelatiunea se da ministrului. P. *Moricz* doresce sa interpeleze pre ministrulu presedinte si prin trensulu pre intregu guvernulu in afacerea bancei.

Oratorulu aréta mai întâiu, ca infintiarea unei bance nationale unguresci independente este de neaperrata trebuintia cu privire la administratiunea financiale corecta si neconturbata a Ungariei, care fiindu unu statu agriculturalu are lipsa de innoirea creditului din anu in anu. Dóue tertialități din veniturile statului se încasséza dupa secere, in a dóu'a diumetate a anului, pre cându partea cea mare a erogatorulu cade pre diumetatea dintâiu a anului.

Considerandu, nu interesele statului ci interesele insemnate ale industriei si comerului si faptulu, ca individi demni de creditu nu capeta unu creditu mai eftinu, trebuie sa admitemu, ca acesti'a suferu mari daune

pierdiendu o parte considerabila din venitele lor. Acum cându voim sa regulámu relatiunile nóstre de creditu, sa usurámu administratiunea nóstra financiala, sa restabilim ecuilibrulu in bugetulu statului, trebuie sa scie tíer'a, ca are guvernulu unu programu in cestiunea bancei si voiesce sa rezolveze acést'a intrebare relevanta definitivu?

Ci inainte de tóte interpelatiunea acést'a devine insemnata prin impregiurarea, ca privilegiulu bancei nationale, care in fapta numai singura are dreptulu de a emite note in tíer'a nóstra, espira in anulu viitoriu si conformu unui paragrafu din actulu bancei acestu tratatu, déca nu se va anuncia in acestu anu, va remané in valóre si de aci inainte.

Mai interesanta devine interpelatiunea prin momentulu, ca opiniunea publica a tíerei fára distingere de partida cere infintiarea unei bance unguresci independente. Acést'a intr'adeveru nu este o intrebare de partida, ci o trebuintia generale nedelaturavera.

Fiindu ca acum nu discutám cestiunea bancei eu nu voi vorbi despre medilócele si modalitățile infintiarei ei, va veni tempulu si ocaziunea cându voi sa-mi desfasuru parerile mele in acestu respectu, totusi cauta sa observu contra a dóue pareri gresite.

Dincolo de Lait'a, cu deosebire pres'a de di, aréta, ca infintiarea unei bance unguresci independente e contra intereseloru popóreloru din Austri'a. Cine a urmaritu cu atentiune dezvoltarea-economica si financiala a ambelor state s'a potutu convinge, ca interesele Austriei si Ungariei in privinti'a bancei nu se contradicu. Spre confirmarea acestei asertiuni amintescu numai dóue fapte: banii cei multi de metalu ce au incursu in monarchia in 1867 si 1868 in urm'a recolteloru bogate pentru productele ungarie, a indreptatu valut'a austriaca intr'o mesura, cátu acea nu se potú alterá nici chiaru prin o crisa finan-

ciala mare, prin suspendarea actei de banca si nici chiaru prin notele ce le-a emittatu banc'a nationale fára de a le acoperi cu metalu.

Alu doilea faptu e, ca dupa pustiirea cea mare provocata prin crisa bursei, de care au suferitu ambele tíeri, si in Austri'a se asteptá si se asteptá inca imbunatatirea stárilor dela o recolta buna in Ungari'a. Neavendu Ungari'a o recolta buna calamitáțile comerului si a baniloru au crescutu de o potriwa in Ungari'a si in Austri'a.

Interesulu principalu alu popóreloru din Anstria'a consiste intr'aceea, cá economulu ungaru sa capete bani eftini, cu cari sa-si póta dezvoltá agricultur'a sea si sa produca mai eftinu. Cu deosebire este si interesulu industrialiloru si comerciantiloru austriaci, cá cetatienii din Ungari'a sa aiba bani cátu se póte mai multi pentru cá sa póta cumperá si platí mai bine articulloru de industria, cari au tergulu loru celu mai insemnatu in Ungari'a.

Este celu mai mare interesu alu casei domnitórie, cá Ungari'a sa faca progresu materialu fiindu ca Ungari'a este tesaurulu celu mai pretiosu pentru casa domnitórie, de care este legatu viitorulu acestei'a intre tóte impregiurările.

Dara este si in interesulu bine intielesu alu actiuniloru dela banc'a austriaca sa infintieze o banca independenta in Ungari'a, pentru ca fára de acést'a ei nu-si voru poté continuá negociulu loru pre venitoriu aici si aici potú sa traga folosu mai multu cá ori unde dupa banii loru.

A dóu'a parere necorecta se manifestéza intr'aceea, ca se condamna neconditiunatu banc'a nationale austriaca ca nici inainte nici dupa crisa n'a corespunsu datorintei sele si nu s'a grabitu sa satisfaca trebuintiele Ungariei, cu unu cuventu esiste in genere óre care antipatia cátra banc'a nationale din Austri'a.

Eu, on. Casa, cá omu privatu nu m'amu indreptatu nici odata cátra

banc'a nationale, dara amu observatu de ani incóce purcederea ei si in conștiinti'a nepreocupatiunei mele mi radicu cuventulu contra acelor pareri gresite.

Banc'a nationale n'a avutu si n'are pusetiune nationale la noi si cumca Ungari'a póte intemeiá o banca de note s'a relevatu adeseori in parlamentu, in anchet'a bancei fára distingere de partida si de aci urméza de sine, ca si banc'a n'are indatoriri legali cátra Ungari'a si déca banc'a nu corespundea dorintieloru generali vin'a este de a se cautá in schimbarea guvernoloru, cari n'au rezolvitu cestiunea bancei. Si despre aceea sum convinsu, ca intre impregiurările faptice s'aru fi potutu considerá interesele ungarie mai bine inainte de sistarea actei de banca.

Banc'a nationale si-a inceputu lucrările sele la 1817 si 1818 cu unu capitalu modestu si a luat mari indatoriri asupr'a sea si de-si la inceputu nu corespundea tuturor pretensiuniloru de soliditate, totusi prin intiepleciune si purcedere circumspecta fondulu ei de metalu se urcă la 140 millióne, pre cându fondulu de reserva trecú preste maximu si acum este in stare sa infintieze in Ungari'a o banca independenta de note. Acést'a s'aru potea face pre cale pacifica. Motivele cari pretindu cá pertractările cu banc'a nationale sa se puna cátu mai curendu in lucrare suntu aceste:

I Pentru cá nesuccedandu sa venim in chiaru cu banc'a nationale in privinti'a infintiarei unei bance de note unguresci de note cu fondu si directiune deosebita, sa avemu tempu a contractá cu altii infintiarea unei bance de bilete.

2. Mi aducu a minte de tempulu, cându ni se dicea cu ocaziunea votárei drumurilor ferate, ca de nu vomu votá nu vomu avé drumuri de fern, imprumuturi si va intreveni insolventia. Ni s'a apromisu, ca filial'a bancei din Pest'a se va straformá intr'o banca independenta.

cari erá sa se privéscu punctulu negru; ei au mai adeptatu apoi anume statiuni, pentru ca aceste trebuiau sa presinté o conditiune esentiala; trebuia sa fie diua in tempulu trecerei, ceea ce n'are locu pretotindene. Apoi, inmultiendu-se statiunile, se mariau sortii de reusita. Se putea intemplá sa plóua intr'unu punctu si sa fia frumosu la câte-va sute de poste mai departe. In fine, de si fenomenulu nu duréza de cátu câte-va óre, misionarii trebuie sa stea luni intregi la postulu lor. Pentru cá calcululu sa fia exactu, amu vediatu ca erá indispensabilu sa se cunósca rigurosu distantia de separatiune intre statiunile Nordului si a Sudului; adeca positiunile lor, lungimea, latimea. Dara, spre a avé esactu o lungime, e necesaru sa se observe celu pucinu trei luni trecerea lunei la meridianulu loculu.

In secolulu din urma instrumentele astronomice nu permiteau sa se mesure unghiurile cu destula precisiune. Astfelu Halley substituise la mesur'a unghiurilor ceea ce erá totu un'a, durat'a trecerii Vinerei dreptu discu. Din diferinti'a durateloru de trecere observate la statiunile extreme, conchide paralacs'a.

Modulu de operatiune intrebuintiatu la 1761 si 1769 a prezentatu dificultáti neprevédute. E fórtedificulu de a spune cându intra planet'a pre discu si cându iéasa, si prin urmare de a precisá órele. In momentulu contactului se forméza intre discu si planeta unu feliu de picatura, totu asemene si la esire. Nu se póte spune exactu cându astrulu atinge in realitate sórele. Acestu fenomenu lasa multa nehotarire asupr'a momentului intrării. In fine se scie de câti-va ani ca conturul sórelui nu este stabilu; se producu in elu denivelatiuni, umfla-

turi cari iérasu potú insielá asupr'a momentului realu a contactului. Pentru aceste cuvinte este permisa intrebarea, déca metod'a lui Halley da totu ce a promis.

Astadi se posedu instrumente ce dau unghiurile aprópe la o diecime de secunda. Observatorii germani au lepadatu metod'a lui Halley si preferá a deduce paralacs'a din mesurile unghiulare, ceea ce permite a nu se multiamí numai cu observatiunile de intrare si de esire a astrului si inmultiesce sortii de succesu. Americanii au combinatu unu modu cu totulu deosebitu de determinatiune si instrumente potrivite cu ea. Anglesii au remasu naturalmente fideli metodei anglese, adoptându cu titlu auxiliaru mesurile eliometrice.

In Franci'a s'a primitu mai întâiu motod'a lui Halley, dara servindu-se cu lunele destulu de mari si pre cátu se póte de perfecte, cu deschidietura de o centimetre, spre a evitá fenomenulu picaturei negre.

In fine, cá modu de observatiune complimentaru, s'a decisu a se face usu de fotografia, unu progresu realu dupa parerea nóstra. Metod'a a fostu propusa astronomiloru de unu francesu, D. Faye, la 1852. Cu fotografia se conservá totu-déun'a o urma a fenomenului; observatiunea persista si este automatica; este independenta de turburarea séu de ilusiunile astronomului. Fenomenulu se ficséza, si se póte studiá in voie. Aparatele au fotografiatu din momentu in momentu pre Venerea pre disculu solaru, si mesurile se voru luá in urma in linisce. Americanii au aplicatu metod'a in mare; au construitu lunete fotografice lungi de 40 picióre, dupa unu principiu indicatu de unu altu francesu, colonelulu de geniu Laussedat. Astronomii francesi au încercatu unu nou aparatu

combinatu de câte-va luni de D. Janssen, revolverulu fotograficu.

Este evidentu ca déca s'aru puté luá din diecime in diecime de secunda imaginea marginei sórelui in momentulu contactului planetei, insasi fotografi'a contactului aru fi cuprinsa in acést'a colectiune de probe. D. de Janssen a construitu revolverulu seu plecându dela acést'a idee. O tabla mobila, prevediuta cu fasii, se invertesce, fiindu trasa printr'o miscare de orologeria; la fia-care diecime de secunda fasi'a descopere o portiune de placa sensibilisata si lasa sa tréca imaginea solaru ce se impríma pre placa.

Asta-data, dupa cum se vede, s'au pusu in lucrare tóte midilócele sciintiei. Marea încercare dela 26 Novembre va aretá ce metoda este preferibila, si in ori ce casu esperinti'a cástigata in anulu acést'a va servi pentru 1882 si va permite natiuniloru civilizate de a-si uní atunci tóte fortiele loru intr'unu planu comunu.

Totu succesulu operej depinde de precisiunea mesuriloru. Din trecerile din 1761 si 1769 astronomii, in marea loru mirare, dedusera tóte valórule discordante pentru paralacs'a solaru, dela 8.5 secunde, pâna la 8.9 sec. adeca 0.3 secunde la 9. Nu se cunoscea deci distantia sórelui de cátu aprópe de cu treidiecime, cu o nesigurantia de mai bine de unu milionu de lege. La 1820 d. Encke, discutându observatiunile, finí prin a admite valórea 8.57 sec. Laplace admisese 8.813 sec. Numerulu lui Encke erá celu mai falsu din tóte.

Esista mai multe metode indirecte pentru gasirea paralacs'e; se póte deduce din vites'a luminei, din neegalitáțile lunei si a planeteloru, din trecerea planetei Marte, etc. Tóte aceste metode indica o paralacs'a mai mare

de 8,57 sec. Leon Foucauld obtinuse, prin vites'a luminei, 886 sec. d. Le Verrier, prin studiulu analiticu a perturbatiuniloru planeteloru, a gasitu ca séu trebuie sa se mai maréscu paralacs'a, séu mass'a pământului. Dara mass'a séu paralacs'a? acést'a va spune-o trecerea din 26-*Novembre*. Aceste metode presinta dejá o exactitate fórted mare. Pentru cá nóua determinatiune directa ce s'a facutu la 26 *Novembre* sa fia in realitate utila, trebuie sa atinga o aproximatiune mai mare. Este indispensabilu cá astronomulu sa póte raspunde cu o precisiune corespundietória cu $\frac{1}{100}$ dintr'o secunda de arcu, séu cu $\frac{1}{900}$ parte din valórea totala a paralacs'e. Atunci se va avea adeverat'a distantia a sórelui dela pământu cu minus 50,000 leghe.

Trecerea din 1882 va servi de controlu. Se sperá ca se va capeté o aproximatiune de $\frac{1}{100}$ cu instrumentele actuale si mesurile fotografice. Pentru departarea dintre observatoriile din Japonu si din Saint-Paul, schimbarea din locu a planetei pre o fotografia a sórelui de 20 centimetre va fi de 3 milimetre. Cu o lupa se póte mesurá acést'a departare cu aprópe 0.01 m. m; se va avea deci paralacs'a Venerii cu $\frac{1}{300}$ aprópe si aceea a sórelui, care e de 4 ori mai mica, cu $\frac{1}{1200}$ aprópe. Astfelu solutiunea aru fi definitiva, o solutiune ce aru face onóre secolulu nostru.

Trebuie sa limitámu aci aceste consideratiuni fórted scurte, si cu tóte aceste dejá prea lungi. Nu erá de prisosu, credemu, a aretá marimea intreprinderi urmarite in comunu de principalele guverne a globului si spectacolulu atátoru ómeni neinteresati ce se dovotéza pentru amorulu sciintiei si a unui esemplu salutariu.

"V. C." H. Parv.

Fiindu cestiunea banței de unu caracteru patrioticu și de interesu generalu, si fiindu ea acum ni se da ocașiunea, intrebă basandu-me pre temerurile desfășurate mai susu:

1. Are guvernulu de cugetu sa încépa fără amanare discussiunile in treb'a banței?

2. Are de cugetu sa substérna inca in sesiunea acést'a unu proiectu de lege pentru infintiarea unei bance unghuresci independente si déca se voru ivi greutăți neprevédute sa lege positiunea ei de infintiarea unei bance unghuresci de note?

Presedintele: Interpelatiunea se va dá ministrului de finantie (Ghyczy: Ea este indreptata cátra ministrulu presedinte).

Adam. Lazar interpeléza pre ministrulu de justitia, de este aplecatu sa substérna unu proiectu de lege despre regularea posessiunei in Transilvani'a?

Urméza la ordinea dilei cetirea a trei'a si primirea proiectelor de ieri.

Alu doilea obiectu la ordinea dilei este discussiunea asupr'a petitiunilor din list'a 58. Petitiunea cetáției Czegléd pentru sistarea institutiunei camerei comerciali se transpune ministrului de comertiu spre raportare.

Celu din urma obiectu e discussiunea despre raportulu comisiunei pentru revisiunea compturilor, care avea sa examineze socotelele comisiunei economice a casei reprezentative.

Refer. Földváry afla socotelele in ordine si propune sa se dea raportulu la comisiunea economica cu adaugerea sa tiena strictu principiulu crutiárei.

Majoros critica aspru contulu erogatiunilor; presedintele lu face atentu sa nu vateme, dupa aceea arata la fia-care postu defecte si propune, sa se purcéda mai crutiatoriu la erogate, sa se reduca oficialii si servitorii si tipariturile sa se faca pre calea concurentiei.

Harkanyi replica, ca comisiunea nu se póte privi de foru superrevisionariu si nu póte detailá lucrulu pâna acolo, cáci s'aru aduce o confusiune si comisiunea nu-si va ajunge scopulu.

Se încinge dupa ce dechiara bar. Simonyi tóte insinuările aduse de Majoros nefundate o polemica mai multu personale, la care iau parte Majoros, Rado, Paczolay, Madarasz si A. Pulszky, cari tóti respingú invinuirile lui Majoros. Urmandu votarea se respingú tóte propunerile, si cas'a n'a adusu astadi nici unu conclusu.

Cas'a ablegatiloru din senatulu imperialu si-a inceputu activitatea sea in 20 Ianuariu. In diu'a aceea s'au adunatu cluburile pentru a discutá obiectele ce voru veni la ordinea dilei.

Pusetiunea Ungariei ocupa seriosu politica normativi din Austri'a. Asa „N. Fr. Pr.“ in nr. 3733, de Dumineca, intre altele scrie:

„Afacerile unghuresci pentru aceea provóca unu interesu atátu de mare, pentru ca in acelea nu este de a se privi numai intrebarea financiara, ci intrég'a si marea intrebare de constitutiune a Austriei se radica amenintandu. Dela venirea corónei unghare sub cas'a habsburgica istori'a referintieloru Ungariei fatia cu tierile ereditarie este istori'a luptei pentru o forma cátu se póte mai buna a impreunárei ambeloru complecse de tieri intr'unu imperiu, care s'aru poté ocármui politicesce. Generatiunea de a vedutu dóne încercári, pentru affarea formei cei adeverate, aceea din anulu 1848 si cea din 1867. . . . Acum cu privire la confusiunea financiara, care predominéza Ungari'a vrea caracterulu celu definitivu sa faca locu iérasii celui provisoricu, acum totu vrea a se pune iérasii in intrebare. Intre-

barea financiara prelánga o vointia buna se póte resólve, intrebarea de constitutiune ascunde in sine cele mai infricosiate lupte. Acum partid'a de constitutiune a trecutú prin destule lupte de acestu felu; ca s'a abatutu in urma la dualismu si cá apartienátoria de acést'a forma a devenitu conservativa. Partid'a de constitutiune voiesce sustinerea acestei forme de statu, pentru ca ea prevede struncinaturile, casualitátile si periculele ce suntú impreunate cu o lupta de constitutiune. Dualismulu s'a nascutu prin contractulu, ce l'au incheiatu ambele jumetáti din imperiu laolalta, despre drepturile, datorintiele si prestatiunile bilaterale. Aceste datorintie trebuiescu facute, fără cá o parte sa fia silita a exerciá sila fatia cu ceea-lalta parte. In momentulu cându implinirea acestoru datorintie se pune in intrebare si prestatiunea se suspinde séu devine periculósa, atunci este si dualismulu nimicitu, si pentru referintiele ce au ambele jumetáti din imperiu laolalta voru nisú forme nóue spre a ajunge la valóre. . . . Dupa cum va esi votulu dietei unghuresci, va insemná atát'a, ca voiesce Ungari'a sa solveze pretiulu stipulatu in 1867 pentru esistinti'a de sine, séu nu voiesce. Ce se va intemplá in casulu din urma nu este siguru; siguru este numai, ca cu contractulu de complanare tóte formele comune de statu se clatina.“

De asemenea foile clericale, federalistice si feudale avendu in vedere simptomele din Ungari'a dicu ca esistinti'a mai departe a dualismulu este o imposibilitate. Polonii se pare, ca inca suntú de acést'a parere. Organulu din Cracovi'a alu nobilimei poloneze „Czas“ vorbesce intr'unu articulu lungu despre situatiunea Ungariei si vine la conclusiunea, ca o crisa este neincungiurabila, la care nu este vorba nici de afacerile cehece séu poloneze, nici de o urmare nóua a legiloru confessiunale, ci e vorb'a de dualismu, care si-a perditu dejá tóta puterea de viétia.“

Varietáti.

Recrutatiunea de estu timpu va avea locu pentru cerculu de asentare Ocn'a in 6, pentru Sabiiu in 8 si 9, pentru cerculu Salistei in 10 si 11, pentru alu Resinariloru si Cristianului in 12, 13, si 15 si pentru cerculu Vulperului si alu Cisanadie in 16, 17 si 18 Martiu 1875.

Constituirea camerei avocatiloru din Sabiiu. Dumineca in 17 l. c. s'a constituitu camera avocatiloru apartienatori de tribunalele din Sabiiu, Mediasiu si Sighisiór'a. Din 54 advocati, cari au fostu invitati, se infatisiara 31, intre acesti'a cei mai multi au fostu advocati din Sabiiu, dupa aceea au fostu din Mediasiu domnii: Dr. Kein, Zikeli si Dr. Max. Krauss, din Sighisiór'a: domnii. Iosefu Klöss si Carl Roth; din Rupea (Cohalmu) d-lu Eduardu Capesius, din Merceura d-lu Dr. Löw.

La 11 óre inainte de amédi a fostu invitatú presedintele tribunalulu de aici, baronulu Fillenbaum, prin o deputatiune de trei, care deschide adunarea prin o scurta vorbire. Advocatul Dr. Brukner i-a multiamitu domnului presedinte in numele seu si alu colegiloru sei, pentru ostenelele sele cele pline de succesu pentru intemeierea unei cameri advocatiale cu sediinti'a in Sabiiu.

Dupa aceea a luatú presidiulu celu mai betránu advocatu, Eduardu Capesius, si s'a pasitu la alegerea funciuniloru si a comitetulu. Au fostu alesi cu majoritate eclatanta: Dr. Wilhelm Brukner presedinte alu camerei avocatiloru, Carl de Kis de v. presedinte, Dr. Nemes de secretariu, Dr. Moess casariu, Victoru Sill de procuroru.

Ca membrii ordinari ai comitetulu au fostu alesi: Iosifu Bacon (Sighisiór'a) Dr.

Kein (Mediasiu) Iosefu Roth (Sebesiu) Eduard de Larcher, Friederich Schneider, Gustav Henrich, Dr. Racuciu si Dr. Borcea. Cá membrii suplenti s'au desemnatu: Dr. Carl Conrad; Heinrich Melas (Sighisiór'a) Dr. Löw (Merceura) si Nicolau Agotha. Dupa seversirea actului de alegere au luatú presidiulu advocatul de Kis (de óre-ce Brukner murindu tocmai intr'aceea, cum-natus'o (Stohandl) au fostu chematu indata din adunare) Kis multiemesce si in numele lui Brukner adunárii pentru increderea ce a dat'o adunarea celoru alesi.

Dupa amédi la 4 óre a ténutu comitetulu o sediinti'a pentru cá sa verifice decretule si credintiunalele membriloru externi ai camerei avocatiloru si hotarescu unu terminu de 15 dile pentru advocati, cari inca nu s'au anunziatu la camera, spre predarea decretelor.

La 2 óre dupa amédi se adunara membrii camerei advocatiale in hotelulu „Neurhrer“ la unu prándiu serbatorescu, unde tineria de toate parte oficiale parte ne oficiale n'a lipsitu.

Constituirea camerei avocatiloru din Clusiu s'a intemplatú totu in 17 l. c. —

Constituirea camerei avocatiloru din Muresiu-Osiorheiu s'a orenduitu pre 6 Februariu a. c.

Unele date de contributiune. Dupa unu conspectu oficiosu prescrierea de dare si a restantieloru pentru cartalulu alu treile din anulu 1874 a fostu pentru fundulu regiu 1,099,363 fl. 29 cr. Din acesta suma s'a solvitú pâna la finele acelu cartalulu sum'a de 559,929, remanendu deci o restantia de acoperitu cu 530,558 fl. 29 cr. Cu ocașiunea descoperirii acelor date nefavorabili se provóca populatiunea amintitului ténutu la o mai punctuala implinire a datorintiei sele in asta privintia, cu atát'a mai multu, ca pentru platitorii de dare nepunctuali resulta intre alte rele si acél'a ca daca aceea nu si-ar' fi solvitú darea intréga pe anulu 1874, nu se voru percepe in listele stabili de alegatori — pentru dieta.

Bibliografia. A esitu de sub tipariu: „Limb'a materna in Institutele pedagogice si clasele poporale romane de Dr. Ilarionu Puscariu protos. si prof. la Inst. archidiecesanu teol. pedagogicu.

Violare de frontarii demintita. Nu demultu au adusu foile publice scirea despre o nóua violare a frontarielor din partea Romaniei la Mehadi'a, in urm'a acestoru sciri s'au si tramisu la loculu numitu unu despartimentu de infanteria si cavaleria spre a pune capetu atacuriloru mai departe. Acum unu granitieri raportéza „Albinei“ ca totu sgomotulu se reduce la o impregiurare de totu neinsemnata si anume, o societate de venatori, ce urmarea unu ursu, dupa care puscase, — póte din nebagare de séma a trecutú preste granitia. Asiá ce-va a venitú si pâna acum inainte, fără cá sa bata cine-va alarma si sa se faca ridiculu in ochii poporului.

Ateneulu romanu. Inauguratiunea conferintieloru publice pre an. 1874—1875 s'a facutu la 15/28 Dec. a. c. Acést'a societate instructiva si delectatoria si urmédia lucrárele sele cu perseverantia. I. uramu succesulu celu mai splendidu.

Unu episcopu sub acus'a de ucidere. Se scrie foiei franceze „Gironde“: Episcopulu din Urgel, in Cataloni'a se afla de doi ani sub acus'a de ucidere, ce aru fi comis'o acest'a in persón'a unui preotu tinernu, alu cáru cadavru ciungaritu s'a aflatu intr'o pivnitia a palatulu episcopescu; sediinti'a aru trebú sa se faca in contumaciam. Materialulu de cercetare se afla de 6 luni la tribunalulu supremu, la Mansignor Crixalvinovatulu cá domnitoriu bisericescu nu se supune. Membru acestui tribunalu s'au scarbitu pâna aici de scandalulu acestui procesu. Acusatulu nu se afla in puterea judecatoriei elu e in castrele lui Don Carlos; acest'a

inse nu scusa nici de cátu procedur'a cea crutiátoria. Presedintele judecatoriei s'aru fi esprimatú: „Acestu procesu va fi unulu din cele mai marsiave scandale ale secului nostru; suntú párti in trensulu, cari revóca cele mai obscure scene ale incuistiunei si ale evului mediu.

Teatru romanu Trup'a teatrale din Ploiesci sub directiunea dlui G. Popescu, care a sositu in dilele aceste in mediloculu nostru, va dá de séra prim'a representatiune: *tieganii din tíera séu mirés'a nebuna*, comedia natiunale cu cántece in 2 acte, si *cuíulu in parete* comedia originala intr'unu actu. Sperámú ca publiculu nostru care totu-déun'a a spriginitu art'a romána, va intempliná cu bunavointi'a sea si pre junele nostru artistu de prestre Carpati, care n'au crutiatu ostenele si tempu pentru a ne face o petrecere spirituale. Dorimú succesulu celu mai bunu.

Raportu comerciale.

Sabiiu 22 Ianuariu n. Gráu 4 fl. 53 xr. frumosu, 4 fl. 27 xr. mestecatú, 4 fl. — xr. cualit. infer.; secar'a 3 fl. 13 xr. pâna 2 fl. 73; — orzu fl. 3; ovesu 1 fl. 60 pâna 1 fl. 33 xr.; encurizú (porumbu) 2 fl. 87 xr.; cartofi 1 fl. 33 xr. galét'a austriaca.

Cánepa — fl. maj'a.
Linteá 6 fl — xr.; mazarea 6 fl. — xr., Fasolea 6 fl. 67 xr.

Fenu legatu — fl. 85, nelegatu — fl. 80 xr., paio lungi 60 xr., scurte 50 xr, maj'a.
Lemne de focu 8—9 fl. stang. austr.
Carnea de vita 18—20 cr. p., de poreu 28 xr. Unsórea 79 xr. pâna la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 11/23 Ianuariu 1875.

Metalicele 5%	70 —
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	75 45
Imprumutulu de statu din 1860 . . .	111 50
Actiuni de banca	952 —
Actiuni de creditu	225 50
London	111 10
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	78 —
„ „ „ Temisioreni	76 75
„ „ „ Ardelenesci	75 70
„ „ „ Croato-slavone	80 —
Argintu	105 50
Galbinu	5 25 1/2
Napoleonu d'auru (poli)	8 90

Concursu.

Devenindu vacanta parochi'a gr. or. Latreni (Salciv'a de susu) protopresbiteratulu Lupsiei, pre bas'a parintiesci concesiuni cons. dtdo 28/11 Nr. cons. 1117 1743/B. 1874, pentru ocuparea acestei'a se escrie concursu pâna la 30 Ianuariu 1875, cându va fi totu odada si alegerea.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntú:

1. O jumetate de ferd. mica de câte o casa
2. O di de claca dela o casa.
3. Folosinti'a cimiteriului cu pomi cu totu.
4. Stol'a usuata si pâna aci.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune, au de a-si tramite petitiunile lorú instruate in sensulu Stat. nostru org. la subscribulu pâna la terminulu susu disu. —

Offenbai'a in 16 Decembre 1874.
In contielegere cu comitetulu parochiale.
Ioanu Danciu
Adm. protop,

(3—3)

Nr. 150/1874.

Edictu.

Pre bazea cererei *Mariei Carsiovetiu* din Seliste, prez. astadi barbatulu acelei'a *Ioanu Vervorea* totu din Seliste, prebegitu de tempu mai indelungatu fără de a se sci loculu petrecerei lui, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu si anume pâna la 1 Ianuariu 1876 cu atátu mai vertosu sa se presenteze inaintea forului matrimoniale subscrisu, cu cátu la din contra in obiectulu din cestiune se va urmá dupa prescrierea canonica, si in absenti'a acelu'a. Sabiiu 19/31 Decembre 1874.

Forulu matrimonialulu gr. res. alu protopresb tractulu Sabiului I.